

Vraag1

Er kan worden gereageerd op alle aspecten van het wetsvoorstel en de toelichting.

Daarnaast zijn er specifieke punten waarop uw input gewenst is:

1a) In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten verplicht worden om een transitievisie warmte (oftewel warmteprogramma in het wetsvoorstel) op te stellen. In de consultatieversie van het wetsvoorstel is het opstellen van een warmteprogramma niet verplicht gesteld. (Zie paragraaf 3.2.3 van de memorie van toelichting.) Er wordt voorgesteld dat gemeenten alleen een warmteprogramma moeten opstellen als ze de aanwijsbevoegdheid willen inzetten.

Vragen: Heeft het de voorkeur om gemeenten te verplichten om een warmteprogramma vast te stellen?

Zo ja: waarom?

1b) Daarnaast is in het Klimaatakkoord afgesproken dat gemeenten elke 5 jaar de transitievisie warmte actualiseren. Ook is afgesproken dat deze actualisatietermijn wordt geëvalueerd. (Zie paragraaf 3.2.3 van de memorie van toelichting.)

Vragen: Heeft het de voorkeur om een vaste frequentie voor warmteprogramma's vast te leggen?

Zo ja: waarom?

Welke termijn is volgens u passend? En: waarom?

1a) Nee.

De focus op alleen warmte heeft tot een zeer eenzijdige benadering van het transitievraagstuk geleid: alleen de warmtevraag geleverd middels grootschalige warmtenetten wordt meegenomen door gemeenten. Hierbij wordt de warmtapwatervoorziening nogal eens vergeten, die is nu meestal gekoppeld is aan de cv-ketel. Allerlei andere mogelijkheden om aan de warmtevraag te doen bv door elektrische verwarming middels in situ omzetten van zonlicht naar elektriciteit of door het in situ produceren op daken van waterstof waarmee verwarmd kan worden, worden niet meegenomen. Gemeenten voegen zich naar ingehuurde adviesbureau's die netbeheerders, warmteleveranciers en gemeenten koppelen zonder dat er al mandaat van de gemeenteraden zijn en zonder dat burgers geconsulteerd zijn én zonder dit in de openbaarheid te brengen.

Door het vastleggen op warmtenetten wordt voor 50 jaar een investering gedaan die daardoor allerlei toekomstige ontwikkelingen/innovaties remt.

Verder worden warmtenetten niet alleen door gasstook, maar steeds meer door afvalverbranding en biomassastook gevoed, in het geheel niet duurzaam! Zie hiervoor in de geuploade bijlage.

1b) Als je warmteprogramma's maakt op basis van investeringen die 50 jaar meemoeten, heeft om de 5 jaar evalueren geen zin

Vraag2

2) In het Klimaatakkoord is een termijn van 8 jaar genoemd tussen het besluit van de gemeente en de definitieve overstap op het duurzame alternatief. In de consultatieversie van het wetsvoorstel is deze termijn niet als verplichting opgenomen. (Zie paragraaf 2.4.2 van de memorie van toelichting.)

Vragen: Heeft het de voorkeur om een termijn in regelgeving vast te leggen?

Zo ja: waarom?

Welke termijn is volgens u passend als minimum? En: waarom?

2) gemeenten gebruiken de termijn van 8 jaar nu onterecht om gasleidingen te willen gaan rooien. Terwijl die oude gasleidingen gebruikt kunnen worden voor een waterstofnet. Passend minimum is de termijn waarop waterstof grootschalig uitgerold kan worden en door het oude aardgasnet gedistribueerd kan worden. Die termijn is niet bekend, maar daarom zou ik 15 jaar aanhouden.

Een termijn is wel noodzakelijk omdat burgers moeten weten waar ze aan toe zijn, zie het **rechtszekerheidsbeginsel** van de Algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Overdenkingen bij Transitievisie Warmte:

A Toetsingscriteria voor systeemkeuzes moeten duidelijk zijn:

betaalbaar voor de burger:

- in € per GJ geleverde energie,
- in € administratiekosten per GJ geleverde energie
- in € aansluitkosten per GJ geleverde energie
- in € per vastrecht per aansluiting per jaar
- in € transportkosten per GJ geleverde energie
- in € investeringskosten voor isolatie, elektrisch koken e.d.
- hoe wordt de financiële afschrijftermijn van een warmtenet beïnvloedt door de contractduur met klanten?
- burgers moeten zonder kosten van een warmtenet afkunnen om over te gaan op een andere vorm van energievoorziening. Er mag dus geen oneerlijk beding in de voorwaarden van de warmteleverancier staan.
- krijgt elke burger evenveel geoormerkt geld, huurder of woningeigenaar, als bijdrage in de energietransitie? Huurders die zelf voorzieningen aanbrengen (Zelf Aangebrachte Voorzieningen regeling, de ZAV-regeling) hoeven geen huurverhoging te betalen voor woningverbetering.
- als de afschrijftermijn van het warmtenet na 30 jaar verlopen is en de technische levensduur 50 jaar is en er alleen nog onderhoud plaatsvindt, krijgt de burger dan de overige 20 jaar korting op het vastrecht en hoeveel?¹⁰
- waarom worden burgers die € 5000,- aansluitkosten moeten betalen (tarief ACM) aan het warmtebedrijf geen aandeelhouder van het warmtebedrijf?

haalbaar:

- kan de burger bovenstaande betalen en zo nee waar komt dat geld vandaan?
- binnen hoeveel tijd kan de energievoorziening gerealiseerd worden, ook i.v.m. krapte op de

arbeidsmarkt?

- kan deze vorm van energievoorziening stand houden in een vrije markt, dus zonder subsidie?
- kan deze vorm van energievoorziening zonder marktprotectionisme stand houden?
- moeten voor deze vorm van energievoorziening kosten gemaakt worden om andere energievoorzieningen aan te passen (bv om afstand tussen drinkwaterleiding en warmtebuizen i.v.m. legionella te kunnen houden moet infrastructuur van waterleidingen worden aangepast)
- hoeveel overlast geeft deze vorm van energievoorziening tijdens de aanleg én tijdens gebruik? Bv windmolens, biomassa-stook.

duurzaam:

- bij omzetting naar warmte/elektriciteit/koeling vrijgekomen tonnen CO2 per GJ geleverde energie
- bij transport en distributie vrijgekomen tonnen CO2 per GJ geleverde energie
- bij transport en distributie vrijgekomen warmteverliezen in tonnen CO2 per GJ geleverde energie
- wat is het effect van deze vorm van energievoorziening op het milieu (lucht water bodem biodiversiteit vegetatie) en de burger (gezondheidsrisico's door bodemverontreiniging, waterverontreiniging, luchtverontreiniging, trillingen enz.)?
- is deze energievoorziening een efficiënte maatregel op weg naar een circulaire economie?
- is deze vorm van energievoorziening te recyclen en zo ja wat gaat dat kosten?
- wat gaat een gemeente doen als nog meer burgers vanwege de hoge gasprijzen en hoge warmtepunten overgaan op verwarming met houtkachels/pelletkachels?

Door houtstook staat de leefbaarheid van de omgeving sterk onder druk vanwege de uitstoot van voor de gezondheid zeer schadelijke stoffen. Jaarlijks overlijden er ca. 3000 mensen in Nederland aan de gevolgen van luchtverontreiniging door de fijnstofuitstoot van houtstook. Dat zijn er voor bijvoorbeeld Leiden ca. 20 doden per jaar¹²! En houtstook is contraproductief in de strijd tegen de klimaatverandering.

Gaat in dit geval Leiden een houtstook-verbod afkondigen, eventueel op basis van een door de burgemeester afgeroepen noodtoestand vanwege ca. 20 doden per jaar?

Er loopt nu een strafrechtelijk onderzoek tegen Tatasteel vanwege schadelijke emissies. Als dat tot een veroordeling leidt, kunnen burgers hiervan gebruik maken om tegen de overheid te gaan protesteren vanwege het toestaan van houtstook.

- wat gaat een gemeente doen als de warmte uit afvalverwerkingsinstallaties en biomassacentrales alsnog als niet duurzaam wordt beoordeeld door de rechter?

betrouwbaar:

- is deze vorm van energievoorziening ongevoelig voor aanvallen van hackers en terroristen
- is deze vorm van energievoorziening ongevoelig voor de invloed van buitenlandse energieleveranciers?
- hoe stabiel is de prijs van deze energievoorziening?
- wat zijn de gevolgen van deze vorm van energievoorziening voor de bodem (bodempverzakking), voor de drinkwatervoorziening (i.v.m. legionella door temperatuursverhoging, scheuren in grondlagen, bij lekkage vrijkomende chemicaliën)
- is deze vorm van energievoorziening gevoelig voor bijvoorbeeld spoorwegverkeer, zwaar vrachtverkeer?
- wat zijn de gevolgen als deze vorm van energievoorziening kapot gaat (calamiteitenplan)?

10 laagste maatschappelijke kosten:

Wat zijn de kosten en baten voor de volgende vier categorieën gezien over een periode van 30 jaar per GJ geleverde energie voor:

- energieleveranciers
- overheid
- burgers
- bedrijfsleven, niet zijnde de energieleveranciers

Hoeveel subsidie van de overheid gaat naar de energieleveranciers, hoeveel naar de burgers en hoeveel naar het bedrijfsleven over een periode 30 jaar en per GJ geleverde energie?

Wat voor gelden/belastingen draagt de burger af aan de overheid, bedrijven en energieleveranciers of aan andere burgers?

NB:

Voor gas en elektriciteit zijn de financiële afschrijvingstermijnen 40 jaar. Wat zijn de technische afschrijvingstermijnen voor gas en elektriciteitsnetten?

Wat zijn de financiële afschrijvingstermijnen voor warmtenetten en zijn die afhankelijk van de contracten met klanten?

Volgens de informatie van Ennatuurlijk B.V. staat de financiële afschrijvingstermijn van een warmtenet op 30 jaar. Volgens Ennatuurlijk B.V. is het break-even-point van de investering echter al na 15 jaar bereikt!

De technische afschrijvingstermijn van een warmtenet is 50 jaar.

Betekent dit dat al na 15 jaar een warmtenet alleen al op de investeringskosten (hebben we het nog niet over de winst op de geleverde warmte) gaat renderen voor de warmteleverancier?

Waarom zou de burger dat allemaal moeten betalen?

Dit voordeel voor de warmteleverancier zal zeker blijven bestaan omdat hij monopolist is. Zo is het logisch dat er enorm enthousiasme is om warmtenetten aan te leggen.

Bij de warmteling en warmteling+ zou er sprake zijn van een onrendabele top. Dit lijkt niet gerechtvaardigd gezien het bovenstaande. Wordt de financiële afschrijvingstermijn niet veel te laag genomen en kan die niet gewoon op 50 jaar komen te liggen?

Nu wordt de onrendabele top voor warmteling door Rijkssubsidies opgehoest: 90 miljoen¹³ en 427 miljoen toegezegd met Prinsjesdag 2021.

Dat is allemaal belastinggeld terwijl in een later stadium de warmteleveranciers dikke winsten gaan maken. Dit is niet in het belang van de laagste maatschappelijke kosten!

¹² okt 2021: inwoners Nederland 17.582.493 2021: inwoners Leiden 124.093, dat is 0,7% van de bevolking. 0,7% maal 3000 is ca. 20 inwoners.

¹³ Uit de Overeenkomst tussen provincie Zuid Holland en LdM c.v./LdM Beheer B.V. van Gasunie *Bijlage 1: Kamerbrief ontwikkeling warmtetransportnet Zuid-Holland kenmerk DGKE / 19211736: "Naast de € 15 miljoen uit de klimaatveloppe 2019 is daarom in de klimaatveloppen voor de periode 2020-2030 € 75 miljoen gereserveerd ten behoeve van de benodigde investeringen."*

B Warmtenetten

Warmtenetten lijken wel het toverwoord als systeemkeuze in de Warmtetransities van gemeenten. Gek genoeg wordt geen inzicht gegeven in de technische, financiële of andere gegevens waarmee dat net ontworpen gaat worden.

Dat terwijl warmtenetten heel veel nadelen hebben:

- geen innovatie de komende 50 jaar, investering is al gedaan en het gaat om enorme bedragen
- duur voor eindgebruiker vanwege monopolypositie voor bedrijven met maximumprijs van de overheid (Autoriteit Consument en Markt, ACM, via „prijs gekoppeld aan aardgas. Daarbij gaat ACM uit van de kosten als je op gas zou stoken. Dit heet de Niet-Meer-Dan-Anders (NMDA) methode.
- bedrijven kunnen vastrecht verhogen om nog meer inkomsten te krijgen
- bedrijven zullen winstgevendheid niet willen opgeven ivm Energie Charter Treaty
- dure aansluitkosten: Bijdrage Aansluit Kosten (BAK) kan 5000,- zijn zonder dat de eindgebruiker aandeelhouder wordt
- warmtebedrijf heeft oneerlijk beding in contract om te voorkomen dat klanten weg willen?
- gemeente kan mensen via warmtewet straks dwingen? Is oneerlijk beding
- eindgebruiker melkkoe: financieel afgeschreven in 15 jaar, technisch 50 jaar mee
- enorme energieverliezen bij transport (4% warmteverliezen) en distributie (30% warmteverliezen) door warmteverliezen en pompenergieverliezen.

- [Professor: woningen totaal aardgasvrij maken 'te duur en puriteins' | Binnenland | Telegraaf.nl](#)

Professor energietechnologie David Smeulders: Het is echter iets anders als een warmtenet wordt opgetuigd dat wordt gestookt op houtige biomassa, waarschuwt professor Smeulders. Want het opstoken van kaalgekapt bossen levert geen klimaatwinst. „Houtstook is de meest fossiele van alle brandstoffen.”

- warmtenetten bieden geen keuzevrijheid. Die keuzevrijheid is voor veel mensen belangrijk om ze mee te krijgen in de energietransitie.

Afvalverbrandingswarmte is in tegenstelling tot wat de overheid zegt NIET duurzaam. Extra nadelen:

- die restwarmte is gewoon omgezet door vuilverbranding waarbij ook CO2 vrijkomt! Je kunt de warmte wel gebruiken, maar die is dan nog steeds niet CO2-arm: Bij verbranding van troep komt meer CO2 vrij dan bij de verbranding van aardgas, dus hoezo CO2-arm verwarmen van woningen en bedrijfspanden?
- door afval te verbranden moet je continue grote afvalbergen aanvoeren, zo geef je een perverse prikkel voor het circulair worden van de economie
- afvalverbranding geeft milieuvuiling door de giftige restproducten zoals bodem-as waarin zeer veel zware metalen voorkomen en de rookgassen. Bodem-as is chemisch afval maar wordt nu om het kwijt te raken gestort onder wegen, zoals in Katwijk (Hofbar 23-11-2021) het geval is: daar zijn de batterijen zo voor het oprapen.
- omdat wij zelf te weinig afval kunnen aanleveren verbranden we in de AVR afval uit andere landen zoals Italië om rendabel te kunnen produceren. In Italië bepaalt de maffia de afvalmarkt. Je steunt dus de misdaad en haalt vuil hierheen waar van alles in kan zitten aan medisch afval, drugsafval en zelfs nucleair afval. Daarnaast krijg je meer milieuvuiling o.a. m.b.t. bodem-as en schadelijke rookgassen.
- voor verdere nadelen zie onder de kopjes betaalbaar, haalbaar, duurzaam, betrouwbaar, laagste maatschappelijke kosten.

Warmtenetten op biomassa-stook zijn niet alleen slecht voor de gezondheid, maar ook voor het klimaat, zie onderstaand kopje over biogas enz.

C Biogas/duurzaam gas/groen gas/biomassa-stook/houtstook

Waterstofgas vervangen door 'duurzaam' gas is een verslechtering.

Biogas geeft óók CO2 net als de zogenaamde fossiele brandstoffen. Daar schieten we dus helemaal niets mee op.

Vegetatie neemt CO2 uit alle bronnen op, of die nou uit aardgasverbranding (fossiel), houtverbranding (voorstadium fossiel) of uit de uitademing van mens en dier komt. De boekhoudkundige truc dat vegetatie alleen CO2 uit niet-fossiele verbranding zou opnemen gaat tegen alle natuurwetten in: er zit geen verschil in de scheikundige formule van CO2 uit aardgas of CO2 uit biogas, dus AL die CO2 draagt bij aan het verhogen van de absolute concentratie CO2 in de atmosfeer en draagt dus bij aan het klimaatprobleem.

Alleen waterstofgas geeft bij verbranding geen CO2!

D In situ en E all-electric

Eigen energievoorzieningen bij de burger komen er vaak bekaaid vanaf in de warmtevisies, vaak onder het mom dat de gemeente gebruik wil maken van warmtenetten als bewezen techniek.

Er wordt bij systeemkeuzes selectief gewinkeld: de ruimte die een verzwaring van het elektriciteitsnet inneemt in de bodem wordt ten nadele van elektrificatie gezien terwijl de enorme tussenruimte tussen warmtebuizen en waterbuizen die aangehouden moet worden om geen legionella te krijgen NIET als nadelig wordt aangemerkt terwijl dit behalve risico ook enorme kosten voor omlegging met zich mee brengt.....

Tevens wordt de fout gemaakt om bij het scenario volledig elektrificatie *volledige isolatie* nodig te veronderstellen, omdat met warmtepompen gewerkt gaat worden. Terwijl bij elektrificatie met infraroodpanelen iets minder isolatie geen enkel punt is en bewoners dus niet op kosten worden gejaagd. Door elektriciteit in situ om te zetten uit zonne-energie kan worden gesaldeerd.

F plannen moeten voldoen aan wetgeving

Juridisch gezien zijn de warmteplannen vaak een rommeltje. Gemeenten willen beslissingen nemen zonder dat vele vragen van burgers uit de inspraak beantwoord zijn en informatie, feiten, motivering bekend zijn.

Hierdoor kom een gemeente in conflict met Algemene beginselen van behoorlijk bestuur en met enkele artikelen uit de Algemene wet bestuursrecht, de Awb.

Het gaat om:

1. het **zorgvuldigheidsbeginsel**, dat zegt dat de overheid een besluit zorgvuldig moet voorbereiden en nemen door een correcte behandeling van de burger en het zorgvuldig onderzoek naar feiten en belangen (art. 3:2 Awb).
2. het **motiveringsbeginsel**, dat zegt dat de overheid haar besluiten goed moet motiveren: de feiten moeten kloppen en de motivering moet logisch en begrijpelijk zijn (art. 3:46 Awb).
3. het **rechtszekerheidsbeginsel**, dat zegt dat de overheid haar besluiten zó moet formuleren dat de burger precies weet waar hij aan toe is of wat de overheid van hem verlangt. Bovendien moet de overheid de geldende rechtsregels juist en consequent toepassen.

4. het **fair-play-beginsel**, dat zorgt voor een eerlijke behandeling van een besluit. Het bestuursorgaan vervult zijn taak zonder vooringenomenheid of partijdigheid (Art 2:4 Awb).
5. het **legaliteitsbeginsel**, dat zegt dat er geen bevoegdheid is zonder grondslag in wet of Grondwet. De overheid mag geen zaken regelen die niet binnen haar bevoegdheid liggen of die willekeur oproepen.

Verder moet de overheid, dus ook het College, zich houden aan de voorwaarde uit de EU richtlijn⁴ dat burgers goed voorgelicht moeten worden over de energietransitie. Dat dat niet het geval is, blijkt uit de overtredingen van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32018L2001&from=EN>

RICHTLIJN (EU) 2018/2001 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (herschikking) (Voor de EER relevante tekst) blz. 5 punt (28)

Marja Roos, Leiden en Wim Lentink, Enschede